

บทที่ 8

ขบวนการชาตินิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ขบวนการชาตินิยมในฟิลิปปินส์

สาเหตุของการเกิดขบวนการชาตินิยม

(1) ปลายศตวรรษที่ 18 สเปนได้เปิดมะนิลาให้พ่อค้าชาวต่างชาติเข้ามาค้าขายไม่ใช่เฉพาะชาวจีน ชาวสเปน และชาวละตินอเมริกา เหมือนเมื่อก่อน เปิดโอกาสให้อังกฤษ ฝรั่งเศส และดัตช์ เข้ามาทำให้หมู่เกาะฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากภายนอกและรู้ความเป็นไปของชาติตะวันตกต่าง ๆ มากขึ้นกว่าแต่ก่อน

(2) การค้าขายตัวเจริญมากขึ้น ทำให้พ่อค้าชาวพื้นเมืองบางคนร่ำรวยขึ้น และมีโอกาสส่งบุตรธิดาของตนเข้าไปศึกษาในยุโรป

(3) ในปี ค.ศ. 1869 มีการเปิดคลองสุเอซ ทำให้ระยะเวลาการเดินทางระหว่างยุโรปกับฟิลิปปินส์สั้นขึ้น

(4) การที่ชาวนาไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดิน ที่ดินส่วนใหญ่เป็นของชนชั้นสูงและพวกพระเพราะกฎหมายสเปนห้ามชาวนาเป็นเจ้าของที่ดิน

(5) การที่พวกพระสเปนมีอภิสิทธิ์เหนือพระพื้นเมืองในการเลื่อนตำแหน่ง

(6) การกีดกันทางการศึกษา (เก็บค่าเล่าเรียนแพง) ปี 1821 เม็กซิโกประกาศไม่ขึ้นกับสเปน

(7) การปฏิวัติสเปน ปี 1868

บรรดานักศึกษาที่ไปพบเห็นระบบการปกครองในยุโรป เห็นว่าสเปนปกครองคนแตกต่างไปจากระบบการปกครองในยุโรป ประชาชนไม่มีสิทธิและเสรีภาพ ทำให้กลุ่มนักศึกษาเริ่มมีบทบาทในการเรียกร้องให้รัฐบาลสเปนปรับปรุงระบบการปกครองในฟิลิปปินส์ปรับปรุงสวัสดิการของคนให้ดีขึ้น

การต่อต้านการปกครองของสเปนแบ่ง 3 ระยะ คือ

1. การกบฏ และการต่อต้านระดับท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างประปราย จนถึง ค.ศ. 1872 ยังไม่มีการรวมตัว

2. ขบวนการโฆษณาหาเสียง มุ่งที่จะให้เกิดการปรับปรุง และการปฏิรูประหว่าง ค.ศ. 1872 - 1892

3. การปฏิวัติ 1892 - 1896

1. ระยะของการกบฏ เนื่องจากประชาชนไม่พอใจในระบบการปกครองของสเปนที่ปกครองอย่างกดขี่ อยุติธรรมและคนพื้นเมืองต้องเสียภาษีหนัก และถูกเกณฑ์แรงงานโดยได้รับค่าตอบแทนน้อยจึงได้รวมตัวกันเฉพาะบางแห่งก่อกบฏต่อต้าน ยังไม่มีการรวมตัวกันอย่างจริงจัง เป็นขบวนการชาตินิยม ระยะของการกบฏนี้เกิดขึ้นอย่างประปรายตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 ค.ศ. 1872 การกบฏนี้ไม่ค่อยได้ผลเท่าใดนักเพราะขาดการรวมตัวที่ดี และถูกสเปนปราบอย่างรุนแรง

2. ระยะของขบวนการโฆษณาหาเสียง (Propaganda Movement) เนื่องมาจากการกบฏย่อย ๆ บ่อยครั้งไม่ได้ผลเพราะขาดยุทธวิธีการรบที่ดี และขาดกำลังอาวุธที่ทันสมัย และเนื่องมาจากการกบฏที่ Cavite ในเดือนมกราคม 1872¹ โดยทหารของชาวฟิลิปปินส์จำนวน 200 คน และคนงานประจำคลังสรรพาวุธไม่ได้ค่าจ้างตอบแทนโดยมีพวกพระให้ความร่วมมือด้วย เพราะมิได้รับความเสมอภาคในการแต่งตั้งตำแหน่งทางศาสนาและไม่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น กบฏครั้งนี้ถูกปราบอย่างราบคาบและถูกสเปนลงโทษอย่างรุนแรง มีทั้งจำคุก เนรเทศและประหารชีวิต ซึ่งในจำนวนผู้ที่ถูกประหารชีวิตนี้มีพระชาวฟิลิปปินส์รวมอยู่ด้วย 3 คน คือ Father Burgos, Gomez และ Zamora ซึ่งการประหารชีวิตพระทั้ง 3 คนนี้ทำให้ประชาชนทั่วไปและกลุ่มปัญญาชนเกิดความไม่พอใจ มีพวกปัญญาชนที่ร่วมมือในการกบฏครั้งนี้หลบหนีออกนอกประเทศคือ ไปฮ่องกง, สิงคโปร์, ญี่ปุ่น และยุโรป ได้จัดตั้งขบวนการ "Propaganda Movement" ขึ้น ซึ่งเป็นขบวนการชาตินิยมอันแรกของชาวฟิลิปปินส์ ดำเนินการต่อต้านการปกครองอันกดขี่ข่มเหงของสเปน ขบวนการที่ได้ดำเนินการเรียกร้องให้สเปนปฏิรูปการปกครองและความเป็นอยู่ของชาวฟิลิปปินส์ให้ดีขึ้น และได้เรียกร้องสิทธิเสมอภาค เสรีภาพในการพูด การเขียน การออกหนังสือพิมพ์ และการชุมนุมกัน นอกจากนั้นก็ให้เก็บภาษีอย่างเป็นธรรม เพราะสเปนกับคนพื้นเมืองแตกต่างกัน ขอให้ชาวฟิลิปปินส์ได้มีที่นั่งในสภานิติบัญญัติของสเปน (Cortes) ขอให้พระ

¹Hall D.G.E, p. 722

ชาวฟิลิปปินส์ได้ดำรงตำแหน่งทางสงฆ์ได้บ้าง ขบวนการนี้นอกจากจะเสนอข้อเรียกร้องต่าง ๆ ต่อสเปนแล้วยังสร้างความรู้สึกร่วมกันให้กับคนพื้นเมืองอีกด้วย โดยเน้นความสำคัญของวรรณคดีและภาษาดากาล็อก ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองของชาวฟิลิปปินส์ ตลอดจนพยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติขึ้นมา กลุ่มผู้นำของขบวนการ Propaganda Movement นี้ประกอบด้วย Dr. Jose Rizal, Marcelo del Pilar and Graciano Lopez Jaena สำหรับโฮเซ่ ริซาล ซึ่งเป็นผู้นำของขบวนการที่สำคัญที่สุด เขาเกิดในปี ค.ศ. 1861 ได้รับการศึกษาขั้นต้นจากโรงเรียนของเยซูอิต ในมะนิลาและไปศึกษาต่อที่สเปน ได้รับปริญญาทางการแพทย์ นอกจากนี้เขาจะเป็นแพทย์ที่ดีแล้ว เขายังมีความสามารถในการเขียนและมองเห็นปัญหาของชาวฟิลิปปินส์ ต้องการที่จะแก้ไขฐานะความเป็นอยู่ของชาวฟิลิปปินส์ให้ดีขึ้น เขาได้เดินทางไปประเทศต่าง ๆ ในยุโรปในปี ค.ศ. 1887 และได้พิมพ์หนังสือของเขาในเบอร์ลินชื่อว่า Noli Me Tangere, ซึ่งบรรยายถึงความเดือดร้อนยากลำบากของชาวฟิลิปปินส์ ภายใต้การปกครองของสเปน และอีก 4 ปี ต่อมาเขาก็ได้เขียนออกมาอีกคือ El Filibusterismo ซึ่งโจมตีกฎเกณฑ์ของสถาบันศาสนาสเปน

ข้อเขียนของโฮเซ่ ริซาล ได้รับความนิยอย่างกว้างขวางและทำให้มีการออกหนังสือพิมพ์ของขบวนการ Propaganda Movement คือ La Solidaridad ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยเฮน่า (Graciano Lopez Jaena) ในเมือง Barcelona ประเทศสเปนในปี ค.ศ. 1899 และต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่กรุงแมดริด ประเทศสเปน โดยมีบุคคล ที่มีบทบาทสำคัญของขบวนการนี้อีกคนหนึ่งเข้ามาเป็นบรรณาธิการคือ Marcelo Del Pilar และได้ลงบทความโจมตีพาสเปน โดยเฉพาะพวกพระสเปนที่เข้ามาครอบงำผลประโยชน์ในฟิลิปปินส์ โดยการครอบครองที่ดินไว้เป็นจำนวนมากมาย La Solidaridad ดำเนินอยู่ได้ถึงปี 1895 ก็ต้องปิด เพราะขาดเงินทุนที่จะดำเนินการต่อและบรรณาธิการเองก็เสียชีวิตในปี ค.ศ. 1887 โฮเซ่ ริซาล กลับมามะนิลาและพบว่าบทความและการแสดงความคิดเห็นของเขามีผลกระทบต่อครอบครัว เขาจึงได้กลับไปยุโรปและได้เขียนบทความโจมตีสเปนต่อไป ทำให้ในเดือนมกราคม 1892 พ่อและพี่น้องของเขาถูกขับออกนอกประเทศ ต่อมาเขาได้กลับมะนิลาอีกครั้งและได้จัดตั้งสภานิติบัญญัติฟิลิปปินส์นำขึ้นคือ Liga Filipina รวมพวกกลุ่มชาตินิยมเข้าด้วยกันเรียกร้องให้รัฐบาลสเปนปฏิรูปการปกครอง โดยเฉพาะขอให้ชาวฟิลิปปินส์มีฐานะเท่าเทียมกับชาวสเปนในทางกฎหมาย ตลอดจนให้ปกครองฟิลิปปินส์ในฐานะที่เป็นมณฑลหนึ่งของสเปน ข้อเรียกร้องเหล่านี้ รัฐบาลสเปนไม่สนใจและเห็นว่า ไม่ถูกต้อง

จึงจับริซาล เนรเทศไปอยู่ที่ Dapitan ในเกาะ Mindanao โดยรัฐบาลสเปนมองเห็นว่าเขาเป็นพวกหัวรุนแรง เป็นผู้บ่อนทำลายความสงบสุขของสังคม ซึ่งอันที่จริงแล้ว ริซาลมิได้เป็นคนหัวรุนแรงตามที่รัฐบาลกล่าวหาเลย ซึ่งเป้าหมายของเขาก็คือ แก้ไขฐานะความเป็นอยู่ของชาวฟิลิปปินส์ให้ดีขึ้นทั้งทางด้านการศึกษาและเศรษฐกิจ

3. การปฏิวัติ หลังจากริซาลถูกส่งไปอยู่คาบิตันแล้ว ทำให้บทบาททางการเมืองของเขา ยุติลง ขบวนการ Propaganda Movement ก็ยุติลงไปด้วยพร้อมกับการปิดหนังสือพิมพ์ La Solidaridad และบรรดานักชาตินิยมเริ่มมองเห็นว่าการเรียกร้องโดยสันติวิธีนั้นไม่ได้ผล เห็นว่าควรจะใช้การปฏิวัติแทนการเรียกร้องจะดีกว่า ดังนั้นในเดือนกรกฎาคม 1892 ก็มีการจัดตั้งสมาคมลับขึ้นในมะนิลา เรียกว่าขบวนการ “Katipunan” แปลว่าขบวนการที่เคาะพวงสุดของพวกฟิลิปปินส์มีเป้าหมาย 2 ประการคือ

1. เรียกร้องเอกราชโดยใช้กำลัง
2. รวมชาวฟิลิปปินส์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ขบวนการนี้ นำโดย Andres Bonifacio เป็นเด็กกำพร้าและเรียนด้วยตัวเอง ทำงานเป็นเสมียนอยู่ที่กรุงมะนิลา บอนนิฟาซิโอ นั้นต้องการที่จะรวมพวกกาติปูนัน ซึ่งเป็นชนชั้นผู้น้อยด้อยการศึกษา ขาดทุนทรัพย์ และอิทธิพลเข้ากับพวก Illustrados ซึ่งเป็นพวกปัญญาชนชั้นสูง เพื่อรวมพลังของขบวนการชาตินิยมในฟิลิปปินส์อยู่แล้ว บอนนิฟาซิโอได้ขอความเห็นและความร่วมมือจากโฮเซ่ ริซาล ซึ่งริซาลไม่เห็นด้วยที่จะทำการปฏิวัติ โดยชี้ให้เห็นว่ายังมีการเตรียมการไม่ดีพอ เช่น กำลังคนและอาวุธมีน้อย และริซาลเห็นว่าการปฏิวัติควรมาจากชนชั้นสูงที่เป็นปัญญาชนดีกว่าพวกชนชั้นชาวนา ซึ่งไร้การศึกษา เพราะจะทำให้การปฏิวัติรุนแรงและได้ผลเพียงชั่วขณะ อย่งไรก็ตามในระหว่างเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1896 นั้นเอง รัฐบาลสเปนได้ทำการกวาดล้างจับกุมพวกขบวนการกาติปูนัน รวมทั้งตัวบอนนิฟาซิโอเองก็ถูกตามล่า ดังนั้น บอนนิฟาซิโอจึงไม่สามารถจะรอดคอยต่อไปได้ และทำการปฏิวัติขึ้นในวันที่ 30 สิงหาคม 1896 การปฏิวัติลุกลามไปทั่ว ทางรัฐบาลสเปนได้จับโฮเซ่ ริซาล ขณะเดินทางไปคิวบา (เพราะเขาไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติ) โดยอ้างว่า เขาเป็นตัวละครสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิวัติครั้งนี้ขึ้น เป็นการบ่อนทำลายการปกครองของสเปนในฟิลิปปินส์ ในระหว่างที่ริซาลถูกจำคุกอยู่นั้น ได้เขียนบทความชื่อ “Manifesto to Certain Filipinos” โดยกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาและกลุ่มปัญญาชนว่าเป็นจักรกลอันสำคัญในการปฏิรูปสังคมและการปกครอง ถ้าหากให้พวกชาวนา หรือคนที่ด้อยการศึกษา

การปฏิวัติจะรุนแรงและได้ผลเพียงชั่วขณะและประณามการปฏิวัติของบอนนิฟาซิโอว่า ไร้เงลาถึงแม้ว่าไฮเซ่ ริซาลจะแสดงออกว่าไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติรัฐบาลสเปนก็ยังไม่รับฟัง โดยกล่าวว่าการปฏิวัติล้มเหลว ริซาลจึงได้บอกว่าไม่เห็นด้วย และได้ทำการประหารชีวิตริซาลเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 1896¹

การตายของไฮเซ่ ริซาล ทำให้กลุ่มปัญญาชนไม่พอใจและหันไปให้ความร่วมมือกับพวกกาดิปุนัน ทำการต่อต้านสเปนอย่างรุนแรงมากขึ้น และได้ผู้มีความสามารถทางการทหารมาเป็นผู้นำในการปฏิวัติ คือ Emilio Aguinaldo ทำให้ได้รับชัยชนะหลายครั้งและสามารถตั้งรัฐบาลขึ้นได้ที่ Tejeros ในเดือนมีนาคม 1897 อากินาลโดได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี และเกิดการแตกแยกกับบอนนิฟาซิโอ ซึ่งแยกไปจัดตั้งรัฐบาลของคนขึ้นที่ Limbon ขึ้นบ้าง เพราะบอนนิฟาซิโอไม่พอใจที่พวกปัญญาชนดูถูกว่าเขาไร้การศึกษา แต่เขาก็ถูกรัฐบาลปฏิวัติของอากินาลโดจับได้ และถูกตัดสินประหารชีวิต โดยศาลทหารของรัฐบาลปฏิวัติ ทำให้ขบวนการชาตินิยมของฟิลิปปินส์แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ กลุ่มของพวกปัญญาชน และกลุ่มของชนชั้นผู้น้อย ผู้ด้อยการศึกษาและชาวนา การดำเนินงานต่อต้านรัฐบาลสเปนจึงไม่ค่อยได้ผล รัฐบาลสเปนก็ได้เตรียมกำลังไว้อย่างพร้อมเพรียงในการต่อต้านพวกปฏิวัติ พวกปฏิวัติก็ต้องอ่อนกำลังลง และในเดือนกรกฎาคม 1897 รัฐบาลของอากินาลโด ต้องถอยไปอยู่ที่เทือกเขาใน Bulacan รัฐบาลอากินาลโด ทำท่าจะไปไม่รอด พอดีทางรัฐบาลสเปนได้เปลี่ยนตัวผู้นำใหม่ในตอนนี้ คือ เปลี่ยนเป็น Polovieja ผู้ชอบการประนีประนอม และเกิดการปฏิวัติในคิวบาซึ่งเป็นอาณานิคมของสเปน สเปนซึ่งหันมาเจรจากับอากินาลโด และในเดือนธันวาคม 1897 ได้ตกลงทำสัญญา Biacnabato ซึ่งพวกปฏิวัติจะหยุดการสู้รบ โดยผู้นำของพวกปฏิวัติคือ อากินาลโด ได้ยอมเดินทางไปอยู่ที่ฮ่องกง และรัฐบาลสเปนได้สัญญาว่าจะจ่ายเงินให้อากินาลโด 800,000 เปโซ เพื่อให้วางอาวุธ และ 900,000 เปโซ เพื่อปฏิรูปสังคมและสภาพความเป็นอยู่ของชาวฟิลิปปินส์ให้ดีขึ้น แต่ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลสเปนกับอากินาลโดก็ได้สิ้นสุดลง เมื่อรัฐบาลสเปนไม่ทำตามสัญญา อากินาลโด ได้รับเงินเพียงครึ่งเดียว และไม่ได้ทำการปฏิรูปการปกครอง เขาจึงใช้เงินในการสะสมอาวุธและสนับสนุนการปฏิวัติและเริ่มการต่อสู้ใหม่ ในเดือนกุมภาพันธ์ 1896 พวกปฏิวัติได้ผู้นำทางการทหารใหม่คือ นายพล Francisco Makabulas และตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นที่ลูซอน พอดีเกิดสงครามระหว่างสเปนกับสหรัฐอเมริกา มะนิลาถูกสหรัฐยึดได้ในวันที่ 1 พฤษภาคม 1898

¹ เด่มเดียวกัน หน้า. 723

ฟิลิปปินส์ภายใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกา

ในขณะที่สเปนทำสงครามกับสหรัฐอเมริกาอยู่นั้น สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือแก่ขบวนการชาตินิยมในฟิลิปปินส์ ทำให้อากินาลโดและพรรคพวกได้กลับเข้ามาในฟิลิปปินส์อีกครั้งหนึ่ง และได้เข้ามารวมกลุ่มกับพวกปัญญาชนซึ่งมี Apolinario Mabini เป็นผู้นำจนสามารถจัดตั้งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ที่ Malolos เตรียมการจะประกาศเอกราชของฟิลิปปินส์ โดยหวังว่าสหรัฐอเมริกาคงจะยินยอม ทางด้านสหรัฐอเมริกานั้นในระยะแรกถึงเลที่จะเข้าปกครองฟิลิปปินส์ ทางวอชิงตันได้ส่งคณะกรรมการ 5 คน ภายใต้การนำของนาย Schurman แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนลของสหรัฐมาทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ Schurman ได้ทำบันทึกเสนอต่อประธานาธิบดี Mckinley ว่าประชาชนฟิลิปปินส์มีความต้องการจะได้เอกราช แต่ว่าประชาชนฟิลิปปินส์ยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง ดังนั้น สภาสูงของสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินใจให้สเปนยินยอมมอบฟิลิปปินส์ ให้อยู่ภายใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกาต่อไป และได้ลงนามกันในสนธิสัญญาปารีส

การประกาศเข้าครอบครองฟิลิปปินส์ ของสหรัฐอเมริกาทำให้กลุ่มปฏิวัติและกลุ่มปัญญาชนประกาศสงครามต่อด้านสหรัฐอเมริกา แต่ก็ถูกสหรัฐอเมริกาปราบได้อย่างราบคาบ เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีกำลังอาวุธและยุทธวิธีการรบที่ดีกว่า นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกายังได้พยายามทำลายความสามัคคีของกลุ่มปัญญาชน และกลุ่มปฏิวัติที่ต้องการศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ชาวฟิลิปปินส์ที่มีการศึกษาเข้ารับหน้าที่ต่าง ๆ แทนข้าราชการสเปนทำให้พวกปัญญาชนวางอาวุธเข้ากับสหรัฐอเมริกา พวกปฏิวัติที่คอยการศึกษา ก็ถูกปราบได้ ขบวนการชาตินิยมของฟิลิปปินส์ในระยะที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาปกครองได้คลายความรุนแรงลงไป

สหรัฐอเมริกาได้มองเห็นว่าฟิลิปปินส์นั้นมีประสพการณ์ในการปกครองตนเองน้อยมาก และยังคงพัฒนาอีกหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นประธานาธิบดี Mckinley ได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการปกครองฟิลิปปินส์ในระบบประชาธิปไตยให้เป็นขั้นตอนไป ในระยะแรก 1898 สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งรัฐบาลทหารเพื่อแก้ไขสถานะการณ์อันยุ่งยากก่อน ต่อมาจึงยกเลิกและจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนในปี ค.ศ. 1901 และได้ทำการปรับปรุงฟิลิปปินส์ทางด้านต่าง ๆ เช่น ปรับปรุงระบบการศึกษาภาคบังคับโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนทั่วประเทศ โดยให้สอนเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นยังเปิดการศึกษาในระดับสูงชั้นอาชีวศึกษา วิทยาลัย ส่วน

¹ เล่มเดียวกัน หน้า. 768

ทางการปกครองในปี ค.ศ. 1907 สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสถานิติบัญญัติแห่งชาติของฟิลิปปินส์ขึ้น สมาชิกสภาสูงมาจากการแต่งตั้งส่วนใหญ่จะเป็นประชากรสัญชาติอเมริกัน ที่รับราชการในฟิลิปปินส์ มีชาวฟิลิปปินส์เป็นจำนวนน้อย ส่วนสภาล่างสมาชิกเลือกจากดินแดนต่าง ๆ ในฟิลิปปินส์ คุณสมบัติของสมาชิกสภาล่างต้องสามารถอ่านและเขียนภาษาสเปนหรือภาษาอังกฤษได้ สหรัฐอเมริกาได้ผ่อนผันจำนวนสมาชิกชาวฟิลิปปินส์ในสภาสูงมากขึ้น อย่างไรก็ตามประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา สภาคองเกรสและผู้สำเร็จราชการยังคงรักษาอำนาจยับยั้งพระราชบัญญัติที่ออกมา ที่ขัดกับลักษณะการปกครองของสหรัฐอเมริกาปลายปี 1917 ก็ให้มีการเลือกตั้งในท้องถิ่นในระดับอำเภอ และจังหวัดและเพิ่มตำแหน่งต่าง ๆ ให้กับชาวฟิลิปปินส์ในการเข้ารับราชการมากขึ้น คือเพิ่มจาก 49 % ในปี ค.ศ.1923 ส่วนทางการเมืองก็ให้มีการจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ประชาชนคุ้นเคยกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนทางด้านศาสนา สหรัฐอเมริกาได้ล้มศาสนจักรของสเปนลง และตั้งศาสนจักรใหม่ประจำชาติฟิลิปปินส์ขึ้น โดยศาสนจักรที่วาดิกันให้การรับรอง โดยจัดตำแหน่งต่าง ๆ ทางศาสนาให้เป็นพระฟิลิปปินส์และเวนคืนที่ดินของพระสเปนมาจัดสรรให้กับประชาชน

ในระหว่าง ค.ศ.1939 - 1945 เกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้โจมตีฟิลิปปินส์ในเดือนธันวาคม 1941 ทหารอเมริกาในฟิลิปปินส์พ่ายแพ้แก่ญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นเข้ายึดครองฟิลิปปินส์ชาวฟิลิปปินส์ส่วนหนึ่งที่อยากได้เอกราชก็ให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่น รัฐบาลเครือจักรภพของฟิลิปปินส์หนีไปออสเตรเลีย ต่อมาสหรัฐได้จัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นให้ที่กรุงวอชิงตันในระหว่างที่ญี่ปุ่นยึดครองฟิลิปปินส์นี้ ได้มีกลุ่มชาวนาที่ไม่พอใจทำการต่อต้านญี่ปุ่นเป็นกองโจรสลบลาลาฮับ (Hukbarlahap) หรือ People's Army Against Japanese ในกองโจรสลบลาลาฮับนี้มีพวกคอมมิวนิสต์รวมอยู่ด้วย และสามารถตั้งกองบัญชาการในกลางเกาะลูซอนได้ในปี ค.ศ. 1944 นายพลแมคอาเธอร์ มีชัยชนะเหนือญี่ปุ่น ยกพลขึ้นบกที่เลเตและให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ.1946 ฟิลิปปินส์ก็เป็นที่เอกราชโดยมีนายมานูเอล โรซาส (Manuel Roxas) ได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีคนแรกของฟิลิปปินส์ โดยสหรัฐอเมริกาให้สัญญาว่าจะถอนทหารและฐานทัพเรือออกไป

ขบวนการชาตินิยมในอินโดนีเซีย

สาเหตุของการเกิดขบวนการชาตินิยมในอินโดนีเซีย

ภายหลังสงครามนโปเลียนดัชชี่ได้เข้ามาปกครองอินโดนีเซียอย่างเข้มงวดกว่าเดิม เพื่อต้องการที่จะรื้อฟื้นอำนาจ และเพิ่มรายได้ให้กับรัฐบาลฮอลันดา ดัชชี่ได้ตกลงทำสัญญาแบ่งเขตอิทธิพลในหมู่เกาะอินโดนีเซีย ภายหลังปี ค.ศ.1824 ดัชชี่จึงได้ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามดินแดนในหมู่เกาะที่ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของดัชชี่จนปลายศตวรรษที่ 19 จึงปราบอะเจห์รัฐสุดท้ายได้อย่างราบคาบ และรวมดินแดนในหมู่เกาะนี้เข้าด้วยกันเรียกว่า Indonesia มีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองปัตตาเวีย (Djakarta) และแต่งตั้งผู้ปกครองชาวดัชชี่เข้าประจำตามเมืองต่าง ๆ ทั่วหมู่เกาะ การต่อต้านดัชชี่ของชาวพื้นเมืองเกิดขึ้นเนื่องจาก

1. ดัชชี่เข้ามาปกครองอินโดนีเซีย โดยมีได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของเนเธอร์แลนด์ ทั้งกฎหมายที่ใช้ปกครองก็เป็นกฎหมายที่ดัชชี่ร่างขึ้น เพื่อปกครองอินโดนีเซียโดยเฉพาะ ดัชชี่พยายามแยกตัวจากคนพื้นเมืองโดยถือว่าคนละชนชั้นกัน ไม่สนใจที่ยกระดับฐานะทางสังคม และความเป็นอยู่ให้เท่าเทียมกับชาวฮอลันดา

2. ไม่สนใจที่จะส่งเสริมการศึกษาของคนพื้นเมือง เพราะถือว่าจะทำให้ปกครองยาก ระบบการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นก็จำกัดเฉพาะคนยุโรป ชาวดัชชี่ และพวกชาวอินโดนีเซียชั้นสูง คนพื้นเมืองและคนจีนต้องแสวงหาความรู้เอาเอง ชาวจีนยังคิดว่าชาวพื้นเมืองที่มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีนของตน พวกชาวอินโดนีเซียกลุ่มน้อยที่ได้รับแนวคิดแบบตะวันตก ไม่มีโอกาสจะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือเข้ารับราชการ เพราะดัชชี่ไม่เปิดโอกาสให้คนพื้นเมืองมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

3. การที่ดัชชี่นำนโยบาย Culture System มาใช้โดยบังคับคนพื้นเมืองผ่านสุลต่าน ทำให้คนพื้นเมืองไม่พอใจ และนำนโยบายจริยธรรมมาใช้เพื่อแก้ไขสภาพสังคม และความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ดัชชี่ทำได้เฉพาะในเกาะชวาเท่านั้น บริเวณเกาะนอก ๆ ออกไป ประชาชนยังมีความเป็นอยู่เหมือนเดิม

4. การที่ดัชชี่ได้เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้ และเหมืองแร่ พัฒนาการคมนาคม สร้างทางรถไฟ โทรเลข และโทรศัพท์ติดต่อกันอย่างทั่วถึงในหมู่เกาะ ทำให้ประชาชนรวมตัวกัน

ได้มากกว่าแต่ก่อนทั้งทางด้านข่าวสาร และการขนส่งสินค้า

5. การปกครองอาณานิคมของอังกฤษ ในแหลมมลายู อังกฤษให้ความคุ้มครองสิทธิของชาวมลายู และดำรงรักษาขนบธรรมเนียมของมลายู แต่ดัตช์กลับส่งพวกมิชชันนารีเข้าไปในดินแดนภายในหมู่เกาะ กีดกันพวกมุสลิม นอกจากนั้นการพิจารณาคดีในศาล ดัตช์ไม่ยอมรับเอากฎหมายดั้งเดิมของอินโดนีเซียมาใช้ ซึ่งบางครั้งกฎหมายของดัตช์ก็ขัดกับหลักธรรมของมุสลิม

6. อิทธิพลจากภายนอกประเทศ ความคิดเรื่องเสรีนิยม และสังคมนิยมแพร่หลายอยู่ในยุโรปเวลานั้น ชาวฮอลันดาและชาวยุโรปได้นำเอาแนวความคิดนี้มาเผยแพร่ให้กับคนพื้นเมือง

ลักษณะขบวนการชาตินิยม และการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์

ขบวนการชาตินิยมกลุ่มแรก คือ Boedi Utomo เกิดขึ้นในชวาในปี ค.ศ. 1908 เป็นการรวมกลุ่มของนักศึกษา ข้าราชการ, ผู้ศีกษา และชาวนา ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการศึกษาวัฒนธรรม และเศรษฐกิจของคนพื้นเมือง โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับด้านการเมือง ทำให้ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนเท่าที่ควร

ขบวนการชาตินิยมต่อมาคือ Sarekat Islam ในระยะแรกจัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ทางการค้าและศาสนา ในปี ค.ศ. 1909 โดยการค้าขายผ้าโสร่งของชวา ซึ่งพวกพ่อค้าชาวจีนและพ่อค้าต่างชาติเข้ามาแย่งทำการค้า ในปี ค.ศ. 1912 ก็ได้ปรับปรุงนโยบายให้มีจุดมุ่งหมายแน่นอนทางการเมืองมากขึ้น ผู้จัดตั้งขบวนการนี้ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นสูง และเป็นปัญญาชนผู้ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ทำให้ได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ศูนย์กลางของขบวนการนี้อยู่ที่เมืองสุรบายา มีสาขาแยกย้ายไปตามเกาะต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นองค์กรทางศาสนาอิสลาม จึงมีหัวหน้าศาสนาในแต่ละท้องถิ่นเป็นผู้แทน ทำให้ขอบเขตของขบวนการนี้แผ่ไปอย่างกว้างขวาง อุดมการณ์ของ Sarekat Islam ยังไม่แน่นอนทางการเมืองได้ เพราะมีจุดประสงค์ต่อต้านชนชั้นสูง แต่ก็มีหัวหน้าเป็นขุนนางและต้องปิดบังฮอลันดา ซึ่งห้ามการชุมนุมทางการเมือง แต่ก็ได้ดำเนินการเรียกร้องให้รัฐบาลฮอลันดาปฏิรูปการปกครอง ทำให้รัฐบาลฮอลันดาไม่พอใจ และพยายามทำลายความสามัคคีของบุคคลในกลุ่ม Sarekat Islam ยุให้แก่งแย่งกันเป็นผู้นำ ซึ่งตามความจริงแล้ว บรรดาผู้นำใน Sarekat Islam ต่างก็แย่งชิงความเป็นใหญ่กันอยู่ตลอดเวลา ต่อมาขบวนการนี้ได้แตกแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือพวกต่อต้านคอมมิวนิสต์และพวกนิยมคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้เพราะการ

บริหารงานของ Sarekat Islam เป็นไปอย่างหละหลวม ศูนย์กลางของ Sarekat Islam ไม่มีการควบคุมสาขา แต่ละสาขาคำนึงงานเป็นเอกเทศ นอกจากนั้นผู้ที่ เป็นสมาชิกของ Sarekat Islam เป็นสมาชิกของพรรคอื่นได้ ทำให้องค์การสังคมนิยมและพวกคอมมิวนิสต์ใช้ขบวนการนี้เป็นเครื่องมือเผยแพร่อุดมการณ์ของตน และยุแหย่ให้เกิดการโจมตีศูนย์กลางของ Sarekat Islam ที่เมืองสุรabaya ด้วย ขบวนการ Sarekat Islam จึงดำเนินงานไม่ได้ผล

การจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ อินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 1917 รัสเซียเกิดปฏิวัติ ลัทธิมาร์คซิส ได้แพร่หลายเข้าไปในยุโรปและอินโดนีเซีย ในขณะนั้นกำลังรวมกันเรียกร้องให้รัฐบาลฮอลันดาปฏิรูปสังคม ความคิดเรื่องสังคมนิยมก็ได้แพร่หลายเข้ามาในอินโดนีเซีย โดยนักสังคมนิยมชาวฮอลันดา Hendrik Sneevliet เขาเป็นนักหนังสือพิมพ์ชาวฮอลันดา และเป็นสมาชิกพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยในฮอลันดาเดินทางเข้ามาทำงานทำในอินโดนีเซียในปี 1913 เพราะเกิดข้อขัดแย้งกับสมาชิกพรรคสตีฟลิท ได้เข้ามาทำงานหนังสือพิมพ์ในชวาภาคตะวันออก และได้จัดตั้งพรรคสังคมนิยมขึ้นเรียกว่า The Indische Social Democratische Vereeninging (I S D V) เพื่อเผยแพร่ลัทธิมาร์คในอินโดนีเซีย เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม ในการที่จะทำให้งานของเขาได้ผล เขาได้ใช้ Sarekat Islam เป็นเครื่องมือเพื่อจะได้มีสมาชิกเป็นชาวอินโดนีเซียเพิ่มขึ้น สตีฟลิท ได้เผยแพร่ความคิดเรื่องสังคมนิยม ควบคู่ไปกับการกระตุ้นให้คนตื่นตัวเรื่องชาตินิยมไปด้วย มีผู้นำชาวอินโดนีเซียเลื่อมใสในอุดมการณ์มาร์คซิสที่สำคัญ 3 คน คือ Sammuan, Darsono และ Tan Malaka¹ ศูนย์กลางของ ISDV อยู่ที่เมืองซามารัง (Samarang) ซึ่งเมืองนี้เป็นเมืองที่มีการทำอุตสาหกรรม Samuan เป็นหัวหน้ากรรมกรอยู่ที่นี่ เขาได้เผยแพร่หลักการสังคมนิยมในหมู่พวกกรรมกร ทำให้กรรมกรเลื่อมใสมาก ต่อมา Samuan และพวกเห็นว่า ISDV ควรจะพัฒนาขึ้นให้ดีกว่าในปี 1920 จึงได้เปลี่ยน ISDV เป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งหมู่เกาะอินเดียตะวันออก (Perserikatan Kommunist India) P.K.I. มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ Comintern โดยรับนโยบายและคำสั่งจาก Comintern ที่มอสโคว์ ในปี ค.ศ. 1921 แยกตัวออกจาก Sarekat Islam เพราะที่ประชุมของ Sarekat Islam ลงมติไม่ไว้วางใจพวก P.K.I. ปัญหาใหญ่ คือศาสนา เพราะ P.K.I. มีนโยบายที่ต่อต้านศาสนาอิสลามในปี ค.ศ. 1922 Tan Malaka ได้ยุบงให้กรรมการของ

¹Gilbert Khoo, p. 41

สถานชานาบาลไฮดรคไม่สำเร็จ เขาจึงถูกเนรเทศและไปอยู่ Moscow ต่อมาพวกคอมมิวนิสต์ได้ก่อการปฏิวัติครั้งใหญ่ขึ้นในเดือนกันยายน 1926 - 1927 โดย Almin Musso รัฐบาลฮอลันดาสามารถปราบได้อย่างราบคาบ ทำให้ P.K.I. ล้มเหลว รัฐบาลฮอลันดาจับผู้ต้องหาได้ถึง 13,000 คน มีทั้งถูกจำคุกและถูกเนรเทศ

การที่พรรคคอมมิวนิสต์ทำงานไม่ได้ผลก็เพราะเหตุว่ารัฐบาลฮอลันดามีกำลังเข้มแข็งกว่าตลอดจนไม่ได้รับการสนับสนุนจากชาวนาชาวไร่ ผู้เคร่งในศาสนาอิสลาม จะได้รับการสนับสนุนเฉพาะพวกกรรมกร ซึ่งมีจำนวนน้อย ทำให้บทบาทของพวกคอมมิวนิสต์ซบเซาลง

ส่วนขบวนการ Sarekat Islam ก็เช่นเดียวกันได้แตกแยกและหมดอิทธิพลลงไป และได้เกิดพรรคชาตินิยมใหม่ ๆ ขึ้น ที่มีบทบาทมากขึ้นมาคือ พรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย PNI

(Partai Nasional Indonesia) ในปี ค.ศ. 1927 ภายใต้การนำของซูการ์โน (Sugarno) จุดประสงค์คือต้องการเอกราชอันสมบูรณ์ของชาวอินโดนีเซีย และรวมชาวอินโดนีเซียทุกศาสนาและทุกเชื้อชาติเข้าด้วยกัน PNI ได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคาร สหกรณ์ สมาคมเยาวชน สมาคมสตรี สมาคมเกษตร ฯลฯ เป็นการรวมกลุ่มชาตินิยมกลุ่มต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และมีการจัดตั้งโรงเรียนเอกชนขึ้น ทำให้คัทซ์ต้องขยายการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของชาวอินโดนีเซีย และจัดตั้งมหาวิทยาลัยปัตตาเวียในปี ค.ศ. 1941¹ PNI ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมาก เพราะมีการโจมตีรัฐบาลฮอลันดาควบคู่ไปกับการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนั้นในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1929 คัทซ์จึงสั่งจับซูการ์โน และยุบพรรค PNI ทำให้ PNI แตกแยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ขบวนการชาตินิยมในระยะสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งแตกแยกออกเป็นหลายกลุ่มของพวกคอมมิวนิสต์ PKI ซึ่งมีบทบาทขึ้นมาใหม่

การเข้ายึดครองอินโดนีเซียของญี่ปุ่นและการได้เอกราช

ในปี ค.ศ. 1939 เกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น และญี่ปุ่นได้โจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ ตลอดจนโจมตีอาณานิคมของอังกฤษ และฮอลันดาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระยะต้นของสงคราม ญี่ปุ่น ได้โฆษณาแผนการมหาเอเชียบูรพา ซึ่งมีคำขวัญว่า “เอเชียเพื่อชาวเอเชีย” โดยมีญี่ปุ่นเป็นผู้นำประกาศให้ทุกชาติในภูมิภาคแถบนี้ร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและเพื่อจะได้รับความร่วมมือจาก

¹ ซักว่ามหาวิทยาลัย Santo Thomas ในฟิลิปปินส์ถึง 300 ปี และสำนักว่ามหาวิทยาลัยร่างกุ้งของพม่า 20 ปี

ชาวอินโดนีเซีย ญี่ปุ่นจึงเข้ามาสนับสนุนพวกชาตินิยม ตลอดจนมีการสนับสนุนพวกอิสลาม โดยตั้งสมาคมของพวกอิสลามออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเมืองเมกกะ (Mecca) แก่พวกผู้นำของศาสนาอิสลามในแต่ละท้องถิ่น โดยที่ญี่ปุ่นมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้องค์กรทางศาสนาที่เรียกว่า Masjumi¹ ต่อต้านกับมหาอำนาจตะวันตก

อินโดนีเซียภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นเป็นสมัยที่ความคิดชาตินิยม ดันตัวเป็นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการส่งเสริมเร่งเร้าของญี่ปุ่นที่สนับสนุนความคิดที่จะต่อต้านตะวันตก และสัญญาจะให้เอกราชแก่อินโดนีเซีย โดยญี่ปุ่นก็ได้เสนอโครงการสงครามที่เรียกว่า องค์กรโฮโฮ (Hei Ho Organization) รวบรวมกรรมกรอินโดนีเซียทั้งชายหญิง ญี่ปุ่นมาฝึกอาวุธให้เป็นอาสาสมัครป้องกันประเทศและจัดตั้งกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือต่อต้านตะวันตก ซึ่งต่อมากลับกลายเป็นเครื่องมือต่อต้านญี่ปุ่นเอง เพราะว่า-

1. การที่ญี่ปุ่นยืนยันที่จะให้จักรพรรดิของญี่ปุ่นอยู่ในฐานะเป็นผู้สืบทอดของอัลล่าห์ในศาสนาอิสลาม ทำให้ชาวอินโดนีเซียผู้นับถือพระอัลล่าห์เป็นพระเจ้าองค์เดียวไม่ยอมรับ จึงปฏิเสธที่จะสนับสนุนญี่ปุ่น
2. การที่ญี่ปุ่นต้องการให้คนอินโดนีเซียจงรักภักดีต่อญี่ปุ่นและจักรพรรดิญี่ปุ่นโดยยอมรับวัฒนธรรมญี่ปุ่น
3. ชาวอินโดนีเซีย ไม่พอใจที่ญี่ปุ่นพยายามจะยกเลิกใช้ตัวอักษรอารบิกและหันมาใช้อักษรญี่ปุ่นแทน
4. บังคับใช้แรงงานประชาชน และความต้องการข้าวจากอินโดนีเซีย ในการสนับสนุนสงคราม

ดังนั้น ปลายปี 1943 เมื่อมีการรวมตัวกันต่อต้านญี่ปุ่นก็มีกลุ่มอิสลาม กลุ่มมาร์คซิส คือ Sutan Sjahrir กลุ่ม Sukarno และ Mohammed Hatta และกลุ่มชาตินิยมหัวรุนแรงได้ดำเนินการได้ดินต่อต้านญี่ปุ่น และต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของอินโดนีเซีย โดย Sukarno ได้ประกาศหลักปรัชญาสี่ล เพื่อเป็นพื้นฐานการปกครองของอินโดนีเซีย เมื่อได้เอกราชคือ

1. ชาตินิยม (Nationalism) ซูการ์โนประกาศว่า ชาวอินโดนีเซียทุกหมู่เหล่าไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนของประเทศ ตั้งแต่เกาะซาบัง ถึง นิวกินีตะวันตกเป็นชาติเดียวกันมีความเป็นอัน

¹ J.M.Pluvicr, *South-East Asia From Colonialism to Independence* (Kuala Lumpur : Oxbord University press, 1977) p. 251-252

หนึ่งอันเดียวกัน และพร้อมใจที่จะอยู่ร่วมเป็นชาติเดียวกัน

2. นานาชาตินิยม (Internationalism) จะต้องยอมรับในชาติอื่นและการคงอยู่ของแต่ละชาติ
3. การปกครองโดยทางผู้แทน (Representative Government) ชาวอินโดนีเซียทุกคนไม่ว่ายากหรือจนหรือร่ำรวย ย่อมมีสิทธิเท่ากันในการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนคน
4. ความเสมอภาคทางสังคม (Prosperity of Social Justice) ระบอบประชาธิปไตยที่จะใช้ในอินโดนีเซียจะต้องเป็นประชาธิปไตย ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ (ลักษณะประชาธิปไตยของอินโดนีเซียในระยะเวลาต่อมา ชูการ์โนบอกว่า ต้องเป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้นำ (Guided Democracy)
5. เชื่อมมั่นในพระเจ้า (Belief in God) ชาวอินโดนีเซียทุกคนมีสิทธิที่จะนับถือศาสนาและบูชาพระเจ้าตามความเชื่อมั่นของตนโดยเสรี ในอินโดนีเซีย จะไม่มีการกีดกันการนับถือศาสนาแต่อย่างใด

หลักปรัชญาสี่นี้เป็นอุดมการณ์ที่มีความสำคัญมากที่สุด ในอินโดนีเซีย และได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของอินโดนีเซีย

ในเดือนสิงหาคม 1945 ญี่ปุ่นได้ยินยอมให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อเอกราชขึ้นมีชูการ์โน เป็นประธานและฮัตตา เป็นรองประธานจากการประชุมที่ไซ่ง่อน ญี่ปุ่นให้คำสัญญาแก่ชูการ์โน และฮัตตาว่าจะประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในวันที่ 24 สิงหาคม ค.ศ.1945 แต่ทางขบวนการชาตินิยมของอินโดนีเซียสืบทราบว่า ญี่ปุ่นจะแพ้สงครามจึงรีบประกาศเอกราชให้กับอินโดนีเซียในวันที่ 18 สิงหาคม 1945 ตั้งสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีชูการ์โนเป็นประธานาธิบดี และฮัตตาเป็นรองประธานาธิบดี แต่การต่อสู้เพื่อเอกราชของอินโดนีเซียยังไม่สิ้นสุดลง เนื่องจากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ฮอลันดาประกาศกลับมายึดครองอินโดนีเซียตามเดิม และได้เจรจาสงบศึกในสัญญาลิงกัตจาตี (Linggadjati Agreement) ¹ ตกลงให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีอำนาจเต็มในชวา และสุมาตรา แต่ฮอลันดาละเมิดข้อตกลงรุกรานอินโดนีเซียต่อไปอีก ต่อมาสหรัฐอเมริกาและสหประชาชาติได้จัดประชุมที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยเชิญผู้แทนของฮอลแลนด์และอินโดนีเซีย ผลของการประชุม ฮอลันดาขอมอบเอกราชให้อินโดนีเซียอย่างสมบูรณ์ในปี ค.ศ.1949

¹เล่มเดียวกัน หน้า. 412 -413

ขบวนการชาตินิยมและการได้เอกราชของมลายู

ขบวนการชาตินิยมในมลายูนั้นเกิดขึ้นอย่างล่าช้ากว่าแห่งอื่น และเกิดขึ้นอย่างมีวิวัฒนาการ ทั้งนี้มลายูไม่มีปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมทางการเมืองและการปกครอง และเศรษฐกิจ เหมือนประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอาจเป็นเพราะคนมลายูส่วนใหญ่พึงพอใจกับระบบการปกครองของอังกฤษ เพราะอังกฤษมีนโยบายที่ผ่อนผัน และยืดหยุ่นสำหรับการปกครองในมาเลย์ ดินแดนใดที่ตกเป็นของอังกฤษด้วยความเต็มใจ โดยอังกฤษ เช่าหรือซื้อ อังกฤษก็ทำการปกครองทางตรง ดินแดนใดที่ชักชวนให้อังกฤษเข้าแทรกแซง จนอังกฤษได้เป็นกรรมสิทธิ์ อังกฤษก็ปกครองทางอ้อม โดยมีเจ้าหน้าที่อังกฤษเข้าควบคุมนโยบายต่าง ๆ ส่วนดินแดนใดที่ไม่เต็มใจ และไม่ยอมอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ อังกฤษก็จัดการปกครองทางอ้อมแบบปล่อยให้จัดการ การปกครองตนเอง อังกฤษไม่เข้าไปยุ่งมากนอกจากนั้น นโยบายการปกครองของตัวเอง ที่ทำให้ขบวนการชาตินิยมที่ต่อต้านอังกฤษเกิดขึ้นช้าคือ

1. การปรับปรุงทางการเมือง เปิดโอกาสให้ลูกหลานชั้นสูงชาวมาเลย์ได้รับการศึกษา และฝึกฝนการเข้ารับราชการในหน่วยบริหารท้องถิ่น ของสหพันธรัฐมลายูและนอกสหพันธรัฐมลายู แม้ว่ากลุ่มผู้นำชาวมาเลย์ จะรับราชการในตำแหน่งที่ด้อยกว่าอังกฤษ ก็ยังมีประโยชน์ในด้านการฝึกฝนการปกครองตนเอง และมีโอกาสศึกษาภาษาจีน ภาษาอังกฤษ

2. การปรับปรุงทางเศรษฐกิจ อังกฤษปรับปรุงทั้งทางด้านคมนาคมและสาธารณูปโภค คือสร้างถนน, สร้างทางรถไฟ, โรงพยาบาล ส่งเสริมการลงทุนในมลายูมากขึ้น บางรัฐของมลายูมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง คือ ยะโฮร์ (เพราะมีชาวจีนเข้ามาลงทุนและกุมเศรษฐกิจ) อังกฤษยังได้มาลงทุนทางด้านการทำเหมืองแร่ดีบุก ตั้งเครื่องจักรถลุงแร่ ทำให้สิงคโปร์กลายเป็นศูนย์กลางการถลุงดีบุกของโลก นอกจากนั้นยังส่งเสริมการปลูกยาง ทำให้คนพื้นเมืองชาวจีน และชาวอินเดียมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. นโยบายด้านรักษาสถิติของคนมาเลย์ การที่อังกฤษมีนโยบายการค้าเสรี และปรับปรุงด้านเศรษฐกิจของมลายู จึงทำให้คนจีนอพยพเข้ามาอยู่ในมลายูมากขึ้น ประกอบกับชาวจีนเป็นผู้เก่งทางการค้า และการใช้แรงงาน ช่างฝีมือ จึงทำให้ชาวจีนประสบความสำเร็จทางการค้า และกุมเศรษฐกิจของมลายู และเข้ามาอยู่ในมลายูมีจำนวนมากขึ้นทุกที จนกระทั่งสภาพบริหารของแต่ละรัฐ ต้องมีผู้แทนชาวจีนขึ้นประจำอยู่ 2 คน อังกฤษจึงได้ดำเนินนโยบายที่จะสงวนการเข้ารับ

ราชการ และอำนาจในการบริหารให้กับชาวมลายูเท่านั้น ตลอดจนการที่ชาวมลายูค้าขายแข่งสู้ ชาวจีนไม่ได้ ต้องเป็นหนี้ชาวจีน ขายที่ดิน และจ้างองที่ดิน อังกฤษก็ได้ตั้งสหกรณ์ช่วยเหลือและ ห้ามชาวมลายูขายที่ดินให้กับคนต่างชาติ ต้องขายให้กับชาวมลายูเท่านั้น

4. อังกฤษไม่ทำลายประเพณี และศาสนาของชาวมลายู และไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ของสุลต่าน ในเรื่องเกี่ยวกับประเพณีและศาสนา

ความรู้สึกของชาวมลายูนั้น ไม่ต่อต้านอังกฤษ แต่เกลียดชังชาวจีน เพราะมีผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจมากกว่าชาวมลายู ชาวมลายูถือว่าคนเป็นเจ้าของประเทศ มีความรู้สึกเกรงกลัวชาวจีน ไม่ยอมให้ชาวจีนเข้ามามีอำนาจในการบริหาร ชาวจีนเองก็ไม่สนใจการเมือง สนใจทางการค้า อย่างเดียว เพราะมีความรู้สึกว่าการค้าไม่ใช่บ้านเกิดของตน สนใจที่จะส่งเงินทองกลับประเทศมากกว่า การอยู่ร่วมกันของชาวมลายูและชาวจีน ในระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งยังไม่เกิดปัญหา อะไร ต่างคนต่างอยู่จะเกิดปัญหาขึ้นในระยะสงครามโลกครั้งที่สอง เพราะมีชาวจีนที่เกิดในมลายู มาก พวกนี้จะยึดมลายูเป็นบ้านเกิดของตน และอยากจะมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศบ้าง ทำให้เกิดการขัดแย้งกันขึ้นระหว่างชาวจีน และชาวอินเดีย จะเห็นได้จากการตั้งขบวนการชาตินิยม อันแรกเกิดขึ้นในปี 1916 มีการตั้งสมาคมชาวมลายูแห่งปาหัง จุดประสงค์เพื่อปรับปรุงสภาพ สังคมของมลายู ให้สอดคล้องกับการปกครองของอังกฤษ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของตน และมี บทบาททางการเมือง ตลอดจนร่วมกันต่อต้านชาวจีนและชาวอินเดีย

ในระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองคาบสมุทรมลายู ล้มระบบการปกครอง ทั้ง 3 แบบ ของอังกฤษ ในเดือนธันวาคม 1941 รวมเอาอิน โดนีเซียและมลายูเข้าด้วยกันเป็นดิน แคนในอาณานิคม สำหรับชาวมลายูนั้น ญี่ปุ่นปฏิบัติอย่างดี เช่น ให้มีส่วนร่วมในการปกครอง ให้ มีตำแหน่งสำคัญในการบริหารประเทศ ส่วนชาวอินเดียนั้นได้รับการสนับสนุนให้มีกลุ่มชาตินิยม สำหรับชาวจีน ญี่ปุ่นได้ทำการกดขี่ ในฐานะที่ชาวจีนเป็นผู้กุมเศรษฐกิจของมลายู ซึ่งอาจใช้กำลัง ทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในมือ ก่อวินาศกรรมให้แก่กำลังทัพของญี่ปุ่นได้เพราะฉะนั้นญี่ปุ่นจึงต้องบีบ บังคับคนจีนให้ปฏิบัติตามสิ่งที่ญี่ปุ่นต้องการ แต่ต้องการรักษาความเป็นจีนและตั้งตัวเป็นปฏิปักษ์ ต่อญี่ปุ่น กลุ่มชาวจีนนี้ได้มีพวกคอมมิวนิสต์ มลายูรวมอยู่ด้วย ทำให้ขบวนการชาตินิยมต่อต้าน ญี่ปุ่นนี้เข้มแข็ง โดยได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษ และฝ่ายพันธมิตร ในการต่อต้านญี่ปุ่น กอง

ทัพประชาชนมลายูต่อต้านญี่ปุ่น (Malaya Peoples Anti Japanese Army MPAJA) มีผู้นำชื่อ Chin – Peng

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง Chin – Peng หวังจะได้รับการยกย่องจากอังกฤษแต่ผิดพลาด อังกฤษกลับไปยกย่องคนกบฏอับดุลราห์มานขึ้นเป็นผู้แทนของชาวมลายู ทำให้ Chin – Peng นำพวกเข้าไปเป็นกองโจรคอมมิวนิสต์ อังกฤษก็กลับเข้ามาครอบครองมลายูตามเดิม และเห็นว่านโยบายเดิมของตนนี้ให้ชาวมลายูเป็นข้าราชการชนชั้นปกครองเป็นเจ้าของที่นา และให้ชาวจีน ชาวอินเดีย ประกอบอาชีพค้าขาย และกิจการอื่น ๆ คุณสมบัติของมลายูนั้น สักวันหนึ่งจะต้องมีการปะทะกันขึ้นระหว่างเชื้อชาติที่อยู่ในคาบสมุทรมลายู ดังนั้นอังกฤษ จึงตกลงใจที่จะให้คนมลายู และอินเดีย ถือสัญชาติมลายูร่วมกันเสีย โดยประกาศรวมรัฐมาเลย์ 9 รัฐ กับปีนัง และมะละกา เข้าด้วยกัน เรียกว่า สหภาพมลายัน ส่วนสิงคโปร์ ซึ่งมีชาวจีนอยู่มาก จะให้แยกต่างหาก และอยู่ในการปกครองของอังกฤษต่อไป สุลต่านของรัฐมลายูทั้งหลายได้รับการแนะนำให้ยอมมอบอำนาจอธิปไตยที่เหลืออยู่ให้แก่กษัตริย์อังกฤษ หมายความว่าอังกฤษจะทำอะไรก็ได้โดยไม่ต้องปรึกษาสุลต่าน และให้บุคคลทุกคนที่เกิดในรัฐต่าง ๆ ของคาบสมุทรมลายู หรือได้มาอยู่เป็นระยะเวลา 15 ปี ได้รับสัญชาติมลายู และพ้นจากข้อจำกัดต่าง ๆ ทางกฎหมายที่บังคับใช้ แก่คนที่ไม่ใช่สัญชาติมลายู รัฐบาลกลางของอังกฤษจะมีอำนาจสูงสุด ส่วนรัฐบาลของรัฐต่าง ๆ จะมีอำนาจน้อยมาก

ทันทีที่อังกฤษ ประกาศจัดตั้งสหภาพมลายูขึ้น ก็มีการต่อต้านอย่างเปิดเผย เช่น หัวหน้าของชาวมลายูที่รัฐยะโฮร์ Dato Onn Ben Ja'afar ได้รับจัดตั้งองค์การสหชาติมาเลย์ขึ้น (United Malay Natinalist Organization, U.M.N.O) ต่อต้านแผนการของอังกฤษในการจัดตั้งสหภาพมลายู นอกจากชาวมลายูจะไม่พอใจแล้ว บรรดาข้าราชการชาวอังกฤษหลายคนก็ไม่เห็นด้วย ในการจัดตั้งสหภาพมลายู และในระหว่างนั้นพวกชาวจีนและชาวอินเดีย ก็ยังไม่สนใจการเมืองในมลายูมากกว่าสนใจในสถานการณ์บ้านเกิดของตน ทำให้พวกมลายูอ้างต่ออังกฤษได้ว่าแผนการจัดตั้งสหภาพมลายูนั้น ไม่มีใครเห็นด้วย และการให้ชาวอินเดีย มีสิทธิเท่าเทียมกับคนมลายูนั้น จะทำให้คนมลายูขาดความคุ้มครองในผลประโยชน์ของตน และดินแดนของตนที่ตั้งรกรากอยู่มาก่อน จะทำลายดุลยภาพอันละเอียดอ่อนระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ที่ประกอบเป็นประชกรมมลายู

การจัดตั้งสหภาพมลายาต้องล้มเลิกไป แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลของมลายูจะต้องมีรากฐานมาจากลักษณะของชุมชนทางเชื้อชาติของสังคม เพราะฉะนั้นเอกราชต้องมาจากผู้ปกครองดั้งเดิมของมลายู และจะต้องมีรูปแบบสหพันธรัฐมลายูที่มีเสถียรภาพ ดังนั้นอังกฤษจึงได้เสนอรูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้สัญชาติเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมลายู มากกว่าที่กำหนดไว้ในสหภาพมลายา เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิของคนมาเลย์ โดยกำหนดไว้ในธรรมนูญของสหพันธ์ และรัฐบาลกลางของสหพันธ์ก็ยังยอมรับอำนาจบางประการของสุลต่าน ในระดับรัฐ สุลต่านยังมีอำนาจการบริหารเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน การศึกษา ศาสนาและประเพณีของรัฐแต่จะต้องปรึกษาข้าหลวงใหญ่ในเรื่องนโยบายของรัฐ การตั้งสหพันธรัฐนี้ส่วนใหญ่ไม่มีการคัดค้านเพราะชาวมลายูพึงพอใจที่อังกฤษยังสงวนสิทธิต่าง ๆ สำหรับคนมลายู มีบางพวกที่คัดค้านแต่ก็ไม่มีผลอะไร

เมื่อมีการจัดตั้งสหพันธรัฐขึ้น พวกผู้นำของกองทัพต่อต้านญี่ปุ่น (M.P.A.J.A) ก็ได้ต่อต้าน มีการนัดหยุดงาน แจกใบปลิว โหมเผา และแทรกซึมเข้าไปในโรงเรียนจีน ต่อมาในปี ค.ศ. 1948 ก็ได้มีการสนับสนุนจากองค์การคอมมิวนิสต์ ที่กักตุน พวกคอมมิวนิสต์ตกลงใจจัดตั้งกองทัพปลดแอกของประชาชนมลายาขึ้นในปี จัดตั้งกองโจรทำการขับไล่อังกฤษออกไป เพื่อพวกคอมมิวนิสต์จะได้เข้าแทนที่อังกฤษ พวกกองทัพปลดแอกนี้ได้ ทำร้ายคนอังกฤษ คนมลายู และคนจีนที่ไม่ยอมให้อาหารเงินหรือการช่วยเหลืออย่างอื่นแก่พวกตน ทำให้อังกฤษประกาศภาวะฉุกเฉิน ทำการปราบปรามพวกกองทัพปลดแอกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 – 1960

กองทัพปลดแอกของประชาชนมลายา ไม่เคยประสบความสำเร็จ ในการจัดตั้งเขตปลดปล่อยได้ และคอยชูเอาเครื่องอุปโลกจากประชาชนที่อยู่ห่างไกล พวกกองทัพปลดแอกไม่สามารถจะยึดที่ใดเป็นที่มั่นได้ เพราะถูกกองทหารอังกฤษและมลายูโจมตีอย่างมาจนแตกแยกเป็นหน่วยเล็กหน่วยน้อย กระจัดกระจายคุมกันไม่ติด และพยายามตัดแหล่งเสบียงและแหล่งข่าวสารสำคัญของกองโจรลงได้ที่ละหน่วย จนถึงปี 1960 กองทัพปลดแอกของประชาชนมลายู ก็เหลือสมาชิกเพียงไม่กี่ร้อยคน ปฏิบัติการอยู่ในเขตป่าเขา ห่างไกลการคมนาคมแถบชายแดนระหว่างสหพันธรัฐมลายากับประเทศไทย

ภายหลังการจัดตั้งสหพันธรัฐขึ้นแล้ว มีการกบฏของพวกกองทัพปลดแอกทำให้คนมลายูได้เอกราช อังกฤษจึงดำเนินการมอบเอกราชให้กับมลายู โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องมอบอำนาจให้กับพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของตนอย่างน้อย 2 เชื้อชาติ

ดังนั้น ปี 1952 องค์การสหชาตินิยม (U.M.N.O) จึงได้ประกาศรวมกับพรรค M.C.A. (Malayan Chinese Association) ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาวจีนที่มีการศึกษาและพรรค M.I.C. (Malayan India congress) เข้าเป็นสหพรรค ความร่วมมือของสหพรรคนี้ประสบผลสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและสภาตำบลที่จัดตั้งขึ้น ในปี 1951 – 1952 ส่งเสริมให้พวกอังกฤษ จัดตั้งสภาผู้แทนราษฎรขึ้น และในปี 1945 ก็ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติของสหพันธรัฐขึ้นเป็นครั้งแรกทั่วประเทศ ในวันที่ 31 สิงหาคม 1957 สหพันธ์มลายาได้เป็นเอกราช ภายใต้เครือจักรภพอังกฤษ ส่วนสิงคโปร์ยังอยู่ในฐานะอาณานิคมของอังกฤษ

ในระยะเวลาที่สหพรรคให้ความร่วมมือกันคืบนี้ ทำให้การเลือกตั้งทั่วไป ในปี 1955, 1959 และ 1964 เป็นไปด้วยความเรียบร้อยความสำเร็จที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจัดให้มีระบบโรงเรียนรัฐบาลขึ้นเป็นระบบเดียว แทนโรงเรียนจีน โรงเรียนมลายูและโรงเรียนอื่น ๆ และหวังว่าโรงเรียนระบบรัฐบาลนี้ จะทำให้ลูกหลานของชาวมลายู ชาวจีน ชาวอินเดีย รู้สึกว่าตนเป็นชาวมลายูด้วยกันทั้งนั้น และต่างก็มีส่วนเสริมสร้างและรับประโยชน์จากสวัสดิภาพทางการเมืองและทางเศรษฐกิจเหมือนกันทั่วทุกคน

ในระยะเวลาที่อังกฤษได้ประกาศภาวะฉุกเฉินในมลายู ในสิงคโปร์ก็มีการประกาศภาวะฉุกเฉินเหมือนกัน โดยที่พวกคอมมิวนิสต์ในแผ่นดินใหญ่จีน ให้การสนับสนุนพวกคอมมิวนิสต์ในสิงคโปร์ ออกปฏิบัติการ โฆษณาชวนเชื่อ ก่อจลาจลในสิงคโปร์ ทำให้อังกฤษเกรงว่าฐานทัพเรือของตนในสิงคโปร์จะไม่ปลอดภัยเมื่อสิงคโปร์ขอเป็นเอกราช อังกฤษก็บ่ายเบี่ยงไม่ยอมให้ จนกว่าบ้านเมืองจะเป็นระเบียบเรียบร้อยเสียก่อนในปี 1946 พวกอังกฤษยอมให้สิงคโปร์มีสภานิติบัญญัติ ซึ่งสมาชิกส่วนมากได้รับการแต่งตั้ง แต่พวกอังกฤษก็ยังสงวนสิทธิที่จะยับยั้งมติของสภานั้น และในปี 1959 รัฐบาลสิงคโปร์ก็ได้รับอนุมัติให้มีอำนาจในการปกครองตนเอง นอกจากนี้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการป้องกันประเทศและนโยบายต่างประเทศ

ต่อจากนั้น บรรดาผู้นำของสิงคโปร์ และสหพันธรัฐมลายาได้เริ่มพิจารณาหาทางที่จะรวมประเทศทั้งสอง เข้าเป็นสหภาพ ทั้งนี้เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษ ซึ่งประสงค์จะให้ดินแดนในปกครองของอังกฤษทั้งหมด ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีรัฐบาลปกครองตนเอง แต่ยังไม่เชื่อว่าสิงคโปร์จะพึ่งตนเองได้

ความเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด ระหว่างสิงคโปร์ และบรรดารัฐต่าง ๆ ในสหพันธรัฐมลายา ทำให้คนจีนจำนวนมากในทั้งสองประเทศอยากจะให้รวมกันเป็นสหภาพ อย่าง

ใครก็ตามพวกคนมลายูในคาบสมุทรมกก็ไม่อยากให้รวมสิงคโปร์เข้ากับสหพันธรัฐ เพราะถ้ารวมกันแล้วประชากรจีน จำนวนมหาศาลของสิงคโปร์จะทำให้ประชากรจีนทั้งหมดมีจำนวนมากกว่า เพราะฉะนั้น ในปี ค.ศ. 1961 นายกรัฐมนตรีของสหพันธรัฐ จึงเสนอให้รวมอาณานิคมที่ปกครองแยกกันสามแห่งที่คนมลายูอาศัยอยู่ คือ บอร์เนียวของอังกฤษ ซาราวัก บรูไน ซาบาห์ เข้ากับสหพันธรัฐเป็นประเทศมาเลเซีย ข้อเสนอแนะนี้พวกผู้นำสิงคโปร์ และของสหพันธรัฐที่อยากให้รวมกันเป็นสหภาพเห็นชอบด้วย พวกอังกฤษที่อยากจะให้จักรวรรดิสิ้นสุดลงเสียที ก็เห็นชอบด้วย รวมทั้งคนมลายู และคนจีนในบอร์เนียว แต่บรูไนนั้นไม่อยากจะสูญเสียผลประโยชน์ของคนซึ่งมีกิจการน้ำมันมาก ไม่ยอมเข้าร่วมกับมาเลเซีย และขอเป็นดินแดนในอารักขาของอังกฤษต่อไป และกำหนดวันสถาปนาประเทศมาเลเซียเป็นวันที่ 31 สิงหาคม 1963 แต่การสถาปนาต้องเลื่อนออกไปเพราะมีปัญหาภายใน คือ ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ประท้วงเรื่องการรวม ซาบาห์ และซาราวัก และขอให้สหประชาชาติสืบสวนดู ท่าทีของซาบาห์และซาราวัก ที่มีต่อข้อเสนอที่จะรวมเข้ามาเลเซีย อุตัน เลขานุการสหประชาชาติได้ประกาศภายหลังจากที่ได้จัดส่ง คณะผู้แทนสหประชาชาติสืบสวนข้อเท็จจริงชั่วระยะเวลาอันสั้นว่า อาณานิคมต่าง ๆ ในบอร์เนียว ยินดีที่จะเข้าร่วมกับมาเลเซีย แต่การคัดค้านของฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ทำให้กำหนดวันสถาปนาประเทศมาเลเซียเลื่อนไปเป็นวันที่ 16 กันยายน 1963 และในระยะเวลาต่อมาความตึงเครียดระหว่างคนจีนกับมลายูมีมากขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ทำให้สิงคโปร์ยอมแยกตัวในวันที่ 9 สิงหาคม 1965 ทั้งนี้เพราะเหตุว่า เมื่อรวมเป็นสหพันธรัฐมาเลเซียแล้ว คนจีนยังมีจำนวนมากกว่าชาวมลายู ทำให้นักการเมืองมลายูหาทางกีดกันชาวจีนในสภา เช่น กำหนดให้คนมาเลย์เป็นพลเมืองของสหพันธรัฐโดยกำเนิด ส่วนคนจีนต้องมีคุณสมบัติหลายประการจึงจะเป็นพลเมืองได้มีรัฐมลายูหลายแห่ง ตั้งกฎกีดกันมิให้คนจีนเข้าไปลงทุนทำมาหากิน เพราะกลัวคนจีนจะเข้าไปมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเหนือพวกตน จึงทำให้เกิดการปะทะ ระหว่างคนจีนกับคนมลายู ขึ้น ส่วนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สิงคโปร์ร่ำรวย การเข้าไปรวมทำให้ต้องส่งไปทำนุบำรุงรัฐอื่น ๆ ในมลายู ทำให้ชาวสิงคโปร์ไม่พอใจ นอกจากนั้นทางสหพันธรัฐกำหนดให้ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาทางการทางสิงคโปร์ ขอให้ใช้ภาษาจีนและภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วย แต่ทางสหพันธรัฐไม่ยินยอม โดยอ้างว่าต้องการลดความแตกต่างของคนจีนและมลายู ทำให้สิงคโปร์ไม่พอใจ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ ที กวน ยู นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ เห็นว่าการรวมเป็นสหพันธรัฐมาเลเซีย เห็นการสร้างปัญหาให้มากขึ้นไปอีก จึงลาออกจากสหพันธรัฐ

ขบวนการชาตินิยมและการได้เอกราชของพม่า

จากการปกครองของอังกฤษดังกล่าวแล้ว ทำให้ชาวพม่าก่อตั้งขบวนการชาตินิยมต่อต้านอังกฤษขึ้น โดยกลุ่มของพวกนักศึกษาและปัญญาชนชาวพม่าที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก และพวกที่ไปศึกษาในอังกฤษได้เห็นระบบการปกครองของยุโรปกลับมาเปรียบเทียบกับกรปกครองของอังกฤษในพม่า ซึ่งอังกฤษไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชาวพม่ามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง จะเปิดโอกาสให้บ้างแต่ก็เป็นเพียงตำแหน่งข้าราชการเล็ก ๆ ซึ่งไม่มีความสำคัญอะไร นอกจากนั้น พวกปัญญาชนที่จบจากมหาวิทยาลัยย่างกุ้งหางานทำไม่ได้ จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันต่อต้านอังกฤษ ประกอบกับในระยะสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวชายไม่ออก ชาวนามีหนี้สินมาก ขณะที่นายทุนชาวอินเดียและพวกอังกฤษไม่เกิดความเดือดร้อน นอกจากนั้นก็ยังได้เห็นตัวอย่างการต่อสู้ของมหาตมะคานธีในอินเดีย ทำให้พม่ามีกำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อเอกราช โดยได้รับการกระตุ้นจากพวกนักการเมืองอินเดียหัวรุนแรง ที่อังกฤษเนรเทศเข้ามาอยู่ในพม่า

ปฏิกริยาของพวกกลุ่มชาตินิยมเริ่มตั้งแต่การที่อังกฤษนำระบบการปกครองแบบ Dyarchy เข้ามาใช้ในพม่า และรัฐบาลชาวพม่าได้คุมเรื่องที่ไม่สำคัญ ต่อมาเมื่อพม่าแสดงปฏิกริยาต่อต้านอังกฤษมากขึ้น ทางอังกฤษก็ยินยอมให้พม่าแยกจากอินเดีย ซึ่งพม่าเมื่อแยกจากอินเดียแล้วต้องประสบกับปัญหาหลายประการ คือการที่นักการเมืองพม่าขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการคอร์รัปชันกันอย่างกว้างขวางในรัฐบาล หนังสือพิมพ์ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง ทำให้ประชาชนไม่ศรัทธาค่อนักการเมือง ซึ่งมีการศึกษาแบบตะวันตก และมักออมชอมกับอังกฤษ ไม่ค่อยสนใจเรื่องปากท้องของประชาชนเกิดช่องว่างระหว่างนักการเมืองกับประชาชนพม่า

ปลายปี 1930 พวกนักศึกษาในมหาวิทยาลัยย่างกุ้งได้จัดตั้งกลุ่มตะจิ้น (Thakin) ขึ้นมา คำว่า ตะจิ้น มีความหมายว่านาย ซึ่งอังกฤษเคยให้ชาวพม่าเรียกอังกฤษว่า ตะจิ้น เพราะฉะนั้น จึงใช้คำว่าตะจิ้นนำหน้าชื่อ เพื่อแสดงให้เห็นว่า คนพม่าเท่าเทียมกับอังกฤษ ผู้นำของตะจิ้นที่สำคัญมี 2 คน คือ อุหนู (U- Nu) และอองซาน U- Aung San พวกตะจิ้นได้ชักจูงให้ชาวพม่า เป็นจำนวนมาก เข้าร่วมสนับสนุนบทบาททางการเมืองของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง นักศึกษาก็ได้รับความนิยมนจากประชาชน ในฐานะที่เป็นนักชาตินิยม ไม่ต้องการเป็นนักการเมืองและข้าราชการ ซึ่งทั้งสองพวกนี้ให้ความร่วมมือกับอังกฤษ มีการคอร์รัปชันและไม่มีอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้ประชาชนไม่ชอบ พวกตะจิ้นมีความสนใจในลัทธิมาร์คในแง่ที่นำมาใช้กับการก่อให้เกิดความรู้

ศึกษาคินิยมในคนหนุ่มมาก เพื่อจะขับไล่อังกฤษและอินเดียออกไป ไม่สนใจเรื่องคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง พวกนี้ถือว่าพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่คู่กับชาวพม่า แต่ก็ไม่ชอบให้พระมายุ่งกับการเมือง

ในปี ค.ศ. 1936 พรรคตะจิ้น ได้รับเลือกเข้าไปอยู่ในคณะกรรมการทุกที่นั่งของสโมสรมหาวิทยาลัย มีอูเนเป็นนายกสโมสรมหาวิทยาลัย อองซานเป็นบรรณาธิการนักศึกษา และได้ออกวารสารโจมตีผู้บริหารมหาวิทยาลัย ทำให้ถูกพักการเรียนและบรรดานิสิตนักศึกษาได้ทำการประท้วง คร.บามอ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ทำการสอบสวน แต่ไม่เป็นที่พอใจของนักศึกษา และเกิดการประท้วงทั่วไป เกิดการปะทะกันระหว่างนักศึกษาและตำรวจ เกิดอุบัติเหตุนักศึกษาตาย และบาดเจ็บทำให้การเจรจาระหว่างนักศึกษากับรัฐบาลตกลงกันไม่ได้ ซึ่งเหตุการณ์นี้กว่าจะสงบได้กินเวลาถึง ปี ค.ศ.1939 โดยรัฐบาลออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยใหม่ และยกเลิกการไล่อูเนออก พรรคตะจิ้นก็เลยขยายอิทธิพลออกไปอีก คือ เข้าไปรวมกลุ่มกรรมกรให้เป็นสหภาพแรงงาน ยุ้งให้มีการนัดหยุดงาน ประท้วงค่าจ้างแรงงาน ตลอดจนไปจัดตั้งองค์การชาวนา และให้พวกนี้เข้ามาอบรมทางการเมือง

นอกจากกลุ่มของนักศึกษาแล้ว ก็ยังมีกลุ่มของพระที่มายุ่งเกี่ยวกับการเมือง มีอูซอ (U - Saw) เป็นผู้นำ ไม่มีบทบาทในการต่อต้านชาวอินเดีย และก่อจลาจลทำร้ายชาวอินเดีย ทำให้รัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลพม่าร่วมกันหาสาเหตุของการจลาจล และการประท้วงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจของพม่าที่ตกอยู่ในมือของชาวอินเดีย แต่อังกฤษก็ยังไม่ได้จัดการแก้ไขอย่างไร พอดีเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อน

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่น ได้เข้ายึดครองอำนาจ และขอความร่วมมือจากพรรคตะจิ้น โดยสัญญาว่าจะให้เอกราชแก่พม่า ญี่ปุ่นได้เอาพรรคตะจิ้น 30 คน ไปฝึกอาวุธที่เกาะไหหลำ เพื่อตั้งกองทัพ B I A (Burma Independence Army) มีบุคคลชั้นนำของตะจิ้นหลายคน เช่น อองซาน เนวิน กลุ่มนี้ได้ตั้งกองทัพพม่าอิสระขึ้น เพื่อขับไล่อังกฤษ แต่พรรคตะจิ้นเพียงชายไม่สนใจ เพราะไม่ไว้วางใจญี่ปุ่น ในเดือนสิงหาคม 1943 ญี่ปุ่นได้ให้เอกราชจอมปลอมแก่พม่า คือ ญี่ปุ่นคุมกิจการทุกอย่าง แต่การให้เอกราชแก่พมานี้ เป็นการทำให้พรรคตะจิ้นเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น อองซานได้ตั้งกองทัพพม่าแห่งชาติขึ้น B I A (Burma Independence Army) เมื่อญี่ปุ่นแสดงตนว่า ต้องการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของพม่าและใช้พม่าเป็นป้อมปราการในการขยายอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นผู้นำของ B I A และกลุ่มชาตินิยมต่าง ๆ ได้รวมกันจัดตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นขึ้น คือ Anti Fascist People's Freedom League A F P F L

จุดประสงค์คือขับไล่ญี่ปุ่น และต่อสู้เพื่อเอกราชของพม่า

ในขณะที่ญี่ปุ่นยึดครอง อังกฤษก็ได้ให้ข้าหลวง Dorman Smith กลับไปคัดเลือกข้าราชการพม่าที่ฝักใฝ่กับอังกฤษไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นที่เมืองสิมะลา (Simla) และให้สัญญากับชาวพม่าในการที่จะฟื้นฟูพม่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ตลอดจนจะให้พม่าได้มีสิทธิปกครองตนเองมากขึ้น แต่พอหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นแพ้สงคราม อังกฤษกลับมาปกครองตามเดิม และพยายามรื้อฟื้นอำนาจของอังกฤษ โดยการฟื้นฟูเศรษฐกิจของพม่าหลังสงคราม แต่ไม่ได้ผลนัก เพราะเศรษฐกิจพม่าภายหลังสงครามเสียหายอย่างหนัก นอกจากนั้นอังกฤษยังนำระบบการปกครอง แบบ Dyaarchy มาใช้ต่อไปโดยไม่กำหนดเวลา และให้ข้าหลวงอังกฤษเข้ามาปกครองโดยตรง A F P F L ได้ประกาศต่อต้านการกลับมาของอังกฤษ ดังนั้นอังกฤษจึงเตรียมการที่จะให้เอกราชแก่พม่า ในปี ค.ศ. 1946 อังกฤษยินยอมให้ชาวพม่าเข้ามาปกครองทั่วไปได้ โดย A F P F L ได้กุมเสียงข้างมากในรัฐบาล และองชานได้เป็นประธานสภาฝ่ายบริหาร สามารถเจรจากลึงกับอังกฤษได้ในการเตรียมการร่างรัฐธรรมนูญ ในเดือนเมษายน 1947 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้รวมผู้แทนของชนหมู่น้อยด้วย A F P F L ชนะการเลือกตั้งและมีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อวางรากฐานของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ขณะที่กำลังประชุม องชานและคณะรัฐมนตรีถูกลอบสังหาร 8 คน อุซอถูกจับได้ว่าเป็นคนวางแผนสังหาร จึงถูกตัดสินประหารชีวิต

อูนูได้ดำเนินการแทนองชาน ซึ่งเขาเป็นคนที่เคร่งศาสนาฟื้นฟูพุทธศาสนา จึงทำให้เขาได้รับคะแนนนิยมจากพวกพระ เขาสามารถเจรจากับอังกฤษได้สำเร็จ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้เปิดประชุมในเดือนมิถุนายน 1947 ตกลงว่าจะมี 2สภา สภาล่าง เลือกจากประชาชนในทุกดินแดน ส่วนสภาสูงจะเลือกจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยหวังว่าคนหมู่น้อยจะพึงพอใจ อังกฤษตกลงถอนตัวจากพม่า และพม่าประกาศเอกราชในวันที่ 4 มกราคม 1948 โดยหวังว่าคนหมู่น้อยจะพึงพอใจ อังกฤษตกลงถอนตัวจากพม่า และพม่าประกาศเอกราชในวันที่ 4 มกราคม 1948 โดยมีอูนูเป็นนายกรัฐมนตรี และเจ้าฉวีธาตุจากรัฐชานเป็นประธานาธิบดี

ขบวนการชาตินิยมในเวียดนาม

การปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้จำกัดชาวเวียดนามทั้งทางด้านการเมือง, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรม และทำลายโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะระบบความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าหมู่บ้านกับลูกบ้านของชาวพื้นเมือง ประชาชนต้องถูกใช้แรงงาน และเสียภาษี ถ้าใครไม่เห็นด้วยก็จะถูกจับกุม ทำให้ชาวนากลียศชังระบบการปกครองของฝรั่งเศสมาก จนชั้นกลางเป็นพวกเดียวที่มีโอกาสส่งลูกหลานของตนให้มีการศึกษาแบบตะวันตก แต่พวกปัญญาชนเหล่านี้จบออกมาแล้วปฏิบัติหน้าที่จะทำงานกับฝรั่งเศส เพราะได้รับค่าจ้างต่ำกว่าชาวฝรั่งเศสในระดับเดียวกัน พวกนี้เห็นอกเห็นใจชาวนาและเริ่มก่อตั้งขึ้นเป็นขบวนการชาตินิยมที่ต่อต้านระบบการปกครองของฝรั่งเศส

ในระยะแรกมีนักชาตินิยมที่คิดจะปฏิรูปประเทศเวียดนามตามแบบสมัยใหม่ คือใน 1905 เมื่อญี่ปุ่นได้รับชัยชนะต่อรัสเซีย ปัญญาชนเวียดนามสองคนคือ Phan Boi Chau และ Phan Chau Trinh¹ มีความเห็นว่า วิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคนิคจากตะวันตกจะช่วยให้เวียดนามเจริญก้าวหน้าขึ้น หลุดพ้นจากการปกครองอันกดขี่ของฝรั่งเศส Boi Chau พยายามขอความช่วยเหลือจากญี่ปุ่น ในเวลานั้นมีนักชาตินิยมชาวเวียดนามหลายคนที่เดินทางไปญี่ปุ่น ในปี 1913 ได้ตั้งขบวนการชาตินิยมอันแรกขึ้นมา คือ Nam Auang Phue Hoi (สมาคมฟื้นฟูเวียดนาม)สมาคมนี้ กระตุ้นให้ชาวเวียดนามเกิดความรู้สึกชาตินิยม ต่อต้านฝรั่งเศสและก่อกวนฝรั่งเศส ทำให้ Boi Chau ถูกฝรั่งเศสจับและจำคุก

ในขณะที่เดียวกันนี้เอง บรรดาปัญญาชนเวียดนามซึ่งได้รับการศึกษาจากฝรั่งเศส ได้รับอิทธิพลจากข้อเขียนของ รูสโซ (Rousseau) มงเตสกีเยอ (Montisgicieu) และวอลแตร์ (Voltaire) พวกเขาเหล่านี้มีความคุ้นเคยกับคำว่า เสรีภาพ, ภราดรภาพ และเสมอภาค คำขวัญของการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี 1789 แต่สิ่งเหล่านี้หาไม่พบเลยในการปกครองเวียดนามของฝรั่งเศส ชาวเวียดนามไม่มีเสรีภาพแม้แต่การจะจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาในประเทศของตน

ในระยะสงครามโลกครั้งที่ 1 ในยุโรปมีผลทางอ้อมต่อขบวนการชาตินิยมในเวียดนาม ฝรั่งเศสได้เกณฑ์ชาวเวียดนามจำนวน 100,000 คน ไปใช้งานในกองทัพฝรั่งเศสในยุโรป คนงานเหล่านี้ได้ไปเห็นระบบการปกครองในยุโรปและพรรคการเมืองและนำกลับมาเผยแพร่ใน

¹Gilbert Khoo, P. 144

เวียดนาม นอกจากนั้นพวกนี้ยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ของฝรั่งเศส และพรรคคอมมิวนิสต์ในฝรั่งเศสสัญญาว่าจะช่วยต่อสู้เรียกร้องเอกราชให้กับเวียดนาม อุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์เป็นที่ถูกใจคนเวียดนามในเวลานั้นคือ

1. ข้อเขียนของเลนินที่ว่า “จักรวรรดินิยมเป็นนายทุนชั้นสูงสุด” จึงตีความเอาว่าฝรั่งเศสเป็นนายทุนสูงสุดที่ถือเอาเวียดนามเป็นเป้าหมายของจักรวรรดินิยม การโค่นจักรวรรดินิยมคือ การโค่นล้มระบบนายทุน
2. หลักลัทธิมาร์คที่ว่าทุกคนมีฐานะเท่าเทียมกันสอดคล้องกับความรู้สึกของชาวญวนในฝรั่งเศส เพราะกฎหมายของฝรั่งเศสมากกว่าชาวญวน
3. การปฏิวัติรัสเซีย ซึ่งเป็นประเทศลัทธิกรรมเป็นกำลังใจให้ชาวเวียดนามเชื่อว่าคงจะเกิดขึ้นได้ ในเวียดนามเช่นกัน

นอกจากขบวนการชาตินิยมในเวียดนามจะรับอุดมการณ์ของพวกคอมมิวนิสต์แล้ว ยังมีอิทธิพลจากองค์การทางพุทธศาสนาทำให้เกิดขบวนการปฏิรูปทางพุทธศาสนาขึ้น เช่น องค์การเกาได๋ (Cao Dai) ที่ตั้งขึ้นในปี 1926 เป็นขบวนการทางพุทธศาสนา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายทางการเมืองและต่อต้านฝรั่งเศสโดยใช้วิธีการรุนแรง เพื่อที่จะฟื้นฟูระบบกษัตริย์ของเวียดนาม โดยไม่ได้ที่จะมุ่งปฏิรูปประเทศเหมือนขบวนการอื่น ๆ

ขบวนการชาตินิยมของเวียดนามที่มีบทบาทสำคัญนอกจากขบวนการทางพุทธศาสนาแล้วก็คือ

พรรคชาตินิยมเวียดนาม (The Viet Nam Nationalist Party) VNQDD (Viet Nam Quoc Dan Dang) นำโดย Nguyen Thai Hoc เหงียน ไท ฮอค ในปี 1927 จุดประสงค์คือล้มล้างฝรั่งเศสและตั้งรัฐบาลสาธารณรัฐแบบจีน โดยได้รับการสนับสนุนจากพรรคก๊กมินตั๋งของจีน เพื่อทำการขับไล่ฝรั่งเศสออกจากเวียดนาม พรรคนี้มีศูนย์กลางดำเนินงานอยู่บริเวณตอนเหนือของเวียดนาม มีขอบเขตการดำเนินงานกว้างขวาง มีสมาชิกเป็นจำนวนมากได้เตรียมที่จะทำการปฏิวัติต่อต้านฝรั่งเศสก่อนการจลาจลในปี ค.ศ. 1930 แต่ก็ถูกฝรั่งเศสปราบได้ในระยะเวลาสั้น เพราะแผนการณ์ปฏิวัติต่อต้านฝรั่งเศส เหงียน ไท ฮอค และพวกจำนวน 12 คน ถูกจับประหารชีวิต โดยกิโยตินในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1930 ฝรั่งเศสได้ทำการกวาดล้างพวก VNQDD อย่างรุนแรงทำให้พรรค VNQDD ซึ่งเป็นขบวนการชาตินิยมที่ใหญ่และเป็นพรรคที่ไม่นิยมคอมมิวนิสต์ต้องสลายตัวลง ชาวเวียดนามหลายพันคนต้องเสียชีวิต และคนที่รอดตายหลบหนีไปได้ ก็หันไปเข้าร่วมจัดตั้ง

พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน

พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (Indo Chinese Communist Party) ตั้งขึ้นในปี 1930 เนื่องจากอุดมการณ์ของมาร์กซิสต์ และเลนินได้เข้าเผยแพร่ในเวียดนามดังกล่าวแล้ว และจากการที่พรรค VNQDD ถูกฝรั่งเศสปราบอย่างรุนแรง เลยทำให้พวกชาตินิยมยิ่งแสดงความเคลื่อนไหวรุนแรงมากขึ้น และต่อต้านฝรั่งเศสอย่างเปิดเผยภายใต้การนำของ Ho Chi Minh หรือ Nguyen Ai Quoc เขาได้รับอิทธิพลของลัทธิมาร์กและเลนินในระหว่างที่เขาอยู่ฝรั่งเศสในระยะเวลาสงครามโลกครั้งที่ 1 และได้ไปอบรมที่เกี่ยวกับปัญหาอาณานิคมในฐานะที่เขาเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ของฝรั่งเศส โฮจิมินห์ได้กลับมาจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามขึ้นในฮ่องกง ในปี 1930¹ มีชื่อว่า Indo Chinese Communist party ชื่อย่อว่า ICP โดยวางเป้าหมายเพื่อเอกราชของเวียดนามเป็น 2 ชั้น คือ²

1. เพื่อให้เวียดนาม เป็นรัฐประชาธิปไตยของชนชั้นกลาง
2. ทำการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพ

ICP ดำเนินงานได้ผลดีและมั่นคงกว่า VNQDD เพราะได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การคอมมิวนิสต์สากล (Comintern) ได้รับความช่วยเหลือจากรัสเซีย และพรรคคอมมิวนิสต์จีน จนสามารถจัดตั้งองค์กรชาวนาขึ้นทั่วประเทศได้ โดยเฉพาะในอันนัม และด่งเกีย ได้ชักชวนให้ชาวนาและกรรมกรก่อความวุ่นวายขัดขวางการปกครองของฝรั่งเศสทำให้ฝรั่งเศสปราบปรามอย่างรุนแรงในปี ค.ศ. 1931 ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ต้องซบเซาลงไปชั่วระยะหนึ่ง โฮจิมินห์ต้องหนีไปอยู่ฮ่องกง ถูกอังกฤษจับได้และต่อมาเขาก็หนีไปอยู่ที่ Moscow พรรคคอมมิวนิสต์ก็ยุติบทบาทของตนเองลงไป จนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองเวียดนาม พรรคคอมมิวนิสต์จึงได้รื้อฟื้นอำนาจขึ้นใหม่

ในระยะปี 1932 นี้เกิดพวกคอมมิวนิสต์กลุ่มใหม่ทางตอนใต้ของเวียดนามคือปี 1932 นี้จักรวรรดิเบตาได้ซึ่งเป็นจักรพรรดิที่ฝรั่งเศสตั้งให้เป็นผู้นำเวียดนามได้กลับจากศึกษาต่อต่างประเทศ ก็มีผู้ติดตามเข้ามาสองคนเป็นปัญญาชนทั้งคู่คือ Tran Van Giau ซึ่งจบการศึกษา

¹ ก่อนหน้านั้นในปี 1925 โฮจิมินห์ได้จัดตั้งสมาคมปฏิวัติหนุ่มชาวเวียดนามขึ้นในกวางตุ้ง และเข้ามาฝึกเยาวชนในคอนเหนือของเวียดนาม

² เล่มเดียวกัน หน้า. 149

ได้จัดตั้งกลุ่มทรอตสกีขึ้น ในระยะปี 1935 พวกคอมมิวนิสต์มีเสรีภาพในการดำเนินการได้อย่างเปิดเผยในระยะนี้ เนื่องจากรัฐบาลใหม่ของฝรั่งเศสเป็นพรรคแนวร่วมประชาชน ซึ่งมีกลุ่มสังคมนิยม และคอมมิวนิสต์รวมอยู่ด้วย ทำให้ลัทธิคอมมิวนิสต์แพร่หลายไปทั่วประเทศ ต่อมาปี ค.ศ.1939 พรรคแนวร่วมประชาชนซึ่งเป็นรัฐบาลของฝรั่งเศสสลายตัวลง พรรคคอมมิวนิสต์ในฝรั่งเศสถูกกำจัด เป็นผลต่อพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียดนามด้วย กลุ่มคอมมิวนิสต์ของ Giau ได้ก่อการจลาจล ทำให้ฝรั่งเศสปราบอย่างรุนแรง พวกคอมมิวนิสต์จึงต้องไปดำเนินการใต้ดินต่อต้านฝรั่งเศส

การยึดครองเวียดนามของญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองอินโดจีนในปี 1941 โดยต้องการมีชัยชนะเหนือจีนและมหาอำนาจตะวันตก โดยต้องการหาแหล่งทรัพยากรเป็นปัจจัยที่จะใช้ในกองทัพของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้ล้มล้างรัฐบาลฝรั่งเศสในอินโดจีนลง และตั้งรัฐบาลขึ้น โดยมีจักรพรรดิเบ๋าไค้เป็นประมุขภายใต้การควบคุมของญี่ปุ่น และให้ Tan Trong Kim เป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐบาลนี้เท่ากับเป็นรัฐบาลหุ่นของญี่ปุ่นนั่นเอง ญี่ปุ่นได้มีอำนาจควบคุมอยู่ในบริเวณโคชินไชน่า ซึ่งเป็นอู่ข้าวอู่น้ำสำคัญ ส่วนเขตอื่นญี่ปุ่นไม่ค่อยควบคุม จึงเปิดโอกาสให้พวกคอมมิวนิสต์ เข้ายึดครองทางตอนเหนือของเวียดนาม รัฐบาลก๊กมินตั๋งของจีนได้ให้ความช่วยเหลือพวกเวียดนามที่ลี้ภัยไปอยู่จีน เพราะคิดว่าชาวเวียดนามเหล่านี้จะเป็นผู้ช่วยต่อต้านญี่ปุ่นและฝรั่งเศสในระยะนี้ เหวียน ไอ่ กวอก หรือ โฮจิมินห์ ยังไม่ประกาศตัวว่าเป็นคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย ทั้ง ๆ ที่เขาเป็นสมาชิกขององค์การคอมมิวนิสต์สากล เพราะเหตุว่าเขากลัวจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชาวเวียดนามที่ไม่นิยมคอมมิวนิสต์ และรัฐบาลก๊กมินตั๋งของจีนได้ให้ความช่วยเหลือโฮจิมินห์ จัดตั้งสันนิบาตเพื่อเอกราชของเวียดนามขึ้น (League for the Independence of Vietnam) หรือ Viet Mihn ระหว่างปลายปี 1942 - 1945 ได้ยึดดินแดนในลุ่มแม่น้ำแดงจากญี่ปุ่น และประกาศเขตปลดปล่อยขึ้นในเวียดนามเหนือและเมื่อญี่ปุ่นประกาศให้เอกราชจอมพลอิมแก่เวียดนามในปี ค.ศ.1945 โดยมีจักรพรรดิเบ๋าไค้ เป็นผู้นำรัฐบาลหุ่น ดังนั้น เวียดนามจึงประกาศไม่ยอมรับรัฐบาลของจักรพรรดิเบ๋าไค้ และจัดตั้งรัฐบาลขึ้นในเวียดนามเหนือ (Democratic Republic of Vietnam) ในวันที่ 2 กันยายน 1945 และลงมายึดเขตแดนทางใต้ในเขตยึดครองของญี่ปุ่นได้ ในขณะที่ญี่ปุ่นกำลังจะแพ้สงครามโดยคาดว่าเมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองแล้วมหาอำนาจต่าง ๆ ต้องปล่อยเลยตามเลย ให้โฮจิมินห์ปกครองประเทศในช่วงที่มีช่องว่างทางการเมือง แต่โฮจิมินห์คาดการณ์ผิด ภายหลัง

สงครามโลกครั้งที่สอง อังกฤษเข้าปลดอาวูรที่ญี่ปุ่นทางใต้ และจีนปลดอาวูรที่ญี่ปุ่นทางเหนือ พวกเวียดนามยังคงเป็นที่ยอมรับของจีนและประชาชนในเวียดนามเหนือ แต่อังกฤษกลับปล่อยให้ฝรั่งเศสกลับเข้าปกครองทางใต้ตามเดิม ขณะที่เวียดนามกำลังปราบพวกกลุ่มชาตินิยมที่ไม่ยอมเข้าร่วมกับพวกตน ฝรั่งเศสเลยฉวยโอกาสเข้ายึดเวียดนามทางใต้และเกิดจลาจลขึ้นในหมู่ชาวเวียดนามที่ไม่ชอบฝรั่งเศส เวียดนามที่คุมสถานการณ์ไม่อยู่ในเดือนตุลาคม 1945 ฝรั่งเศสก็สามารถยึดดินแดนได้เส้นขนานที่ 16 ° ขึ้นมา และประกาศไม่ยอมรับรัฐบาลของพวกเวียดนาม

เวียดนามที่ได้จัดการบริหารในเวียดนามตอนเหนือได้เรียบร้อยดี แต่มีปัญหาเรื่องขุณศึกจีนที่อยู่ในเวียดนามเหนือ เวียดนามจึงยอมเจรจากับฝรั่งเศสเพื่อให้ฝรั่งเศสรับรองรัฐบาลของพวกเวียดนามที่ในเวียดนามเหนือ แต่การเจรจาทางการทูตระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศสล้มเหลว ทำให้เกิดสงครามขึ้นระหว่างฝรั่งเศสกับเวียดนาม คือสงครามอินโดจีน เกิดขึ้นที่เมืองไฮฟอง ในเดือนธันวาคม 1949 เมื่อฝรั่งเศสปลดอาวูรของพวกเวียดนาม ทางฝ่ายเวียดนามไม่ยอม การรบลุกลามไปทั่วประเทศ ประชาชนและกลุ่มชาตินิยมต่าง ๆ ให้การสนับสนุนพวกเวียดนาม ในช่วงแรกของสงคราม 1946 – 1949 ฝรั่งเศสยังคงยึดครองตามเมืองใหญ่ ๆ ส่วนเขตชนบทพวกเวียดนามยึดครอง เวียดนามได้รับความช่วยเหลือจากจีน และขอความเห็นใจจากนานาประเทศ ยุทธวิธีที่พวกเวียดนามที่ใช้คือ การรบแบบกองโจร ฝรั่งเศสก็เลยทำอะไรไม่ได้

ในปี 1949 สงครามอินโดจีนได้เปลี่ยนไป เพราะเหตุว่าจีนคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะในแผ่นดินใหญ่ ให้ความช่วยเหลือแก่พวกเวียดนาม เวียดนามก็ประกาศตนอย่างเปิดเผยว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และมีบทบาทที่ชาติมานานแล้ว ประกาศจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ใหม่คือพรรค Leo Dong Dang นอกจากนั้นการที่ฝรั่งเศสเชิญจักรพรรดิเบ๋าได้กลับมาครองราชย์ (พวกเวียดนามได้ให้จักรพรรดิเบ๋าได้สละราชย์และมอบ Mandate of Heaven ให้กับตน) ทำให้ประชาชนไม่พอใจ เพราะถือว่าจักรพรรดิเบ๋าได้สละราชย์ไปแล้ว และให้การสนับสนุนพวกเวียดนามทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศส ทางรัฐบาลได้ขอความช่วยเหลือจากอเมริกาต่อต้านคอมมิวนิสต์ อเมริกาเข้าช่วยฝรั่งเศส สงครามอินโดจีนกลายเป็นสงครามนานาชาติในเดือนพฤษภาคม 1954 กองทัพของเวียดนามซึ่งมีนายพล Vo Nguyen Geap เป็นผู้นำได้ชัยชนะฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟู มีการประชุมที่เจนีวา โดยมีผู้แทนจาก สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, ฝรั่งเศส, รัสเซียและผู้แทนของเวียดนาม เข้าร่วมประชุมด้วย และตกลงทำสนธิสัญญาเจนีวา โดยมีใจความสำคัญว่าให้แบ่งเวียดนามออกเป็น 2 ส่วน ที่เส้นขนานที่ 17 ° และหนดให้มีลงประชามติภายใน 2 ปีว่าจะรวมเวียดนามทั้งสองส่วน

ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือไม่ แต่ทางใต้สหรัฐอเมริกาเซดโงคินเดียม ขึ้นเป็นประธานาธิบดี ไม่ยอมให้มีการลงประชามติว่าจะรวมเวียดนามหรือไม่ โดยโงคินเดียม (สหรัฐอเมริกาหนุนหลัง) ได้กล่าวว่าต้องรอให้คนเวียดนามเหนือ สามารถออกเสียงเลือกตั้งได้ โดยเสรี ทำให้เวียดนามเหนือเข้าไปอยู่แห่ในเวียดนามใต้ ทำให้ในปี 1960 มีการตั้งแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (National Liberation Front of South Vietnam) โงคินเดียมเรียกพวกนี้ว่าพวก (Viet Cong ซึ่งเป็นพวกเดียวกันกับพวก Viet Minh แต่ทางเวียดนามเหนือประกาศตนว่าไม่ได้เป็นผู้สนับสนุนในการจัดตั้งแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ เพราะประชาชนไม่พอในโงคินเดียมต่างหาก ปลายปี 1963 เวียดนามเหนือส่งทหารลงมาทางใต้ คิดว่าจะรวมเวียดนามใต้โดยกันมิให้สหรัฐอเมริกาเข้ามา ปรากฏว่า เวียดนามเหนือคาดการณ์ผิด สหรัฐอเมริกาส่งทหารเข้ามาเพิ่มในเวียดนามใต้ เกิดสงครามเวียดนามขึ้นมา

คำถามท้ายบท

จงอธิบายคำ หรือ ข้อความต่อไปนี้

1. ขบวนการโฆษณาหาเสียง
2. โฮเซ่ ริซาล
3. สุกบาลาฮับ
4. Sarekat Islam
5. หลักปรัชญาสี่
6. “Asia for Asia”
7. MPAJA
8. Chin Peng
9. U. M.N. 0
10. Dyarchy
11. AFPFL
12. Thakin
13. โฮจิมินห์
14. เวียดมินห์